

Sockenkyrkonätverket

Medlemsbrev nr. 7, mars 2022

Väsås kyrka i Västergötland från 1857, är en av Åboms skapelser i landskapet. Foto: Robin Gullbrandsson.

Bok om "Sveriges flitigaste arkitekt" och hans kyrkobyggen

Docent och konsthistoriker Inga Lena Ångström Grandiens nyutgivna bok *Åboms kyrkor. Arkitekten Johan Fredrik Åbom och 1800-talets kyrkobyggnadsverksamhet* (2021) ger en unik inblick i en arkitekts villkor och verksamhet under 1800-talet. Åbom var en mångsidig arkitekt som ritade flerfamiljshus, fabriksbyggnader, kakelugnar, husgeråd och gravmonument för Bolinders, bara för att nämna några av hans varierade uppdrag utöver kyrkobyggena. Fokus i Ångström Grandiens bok är dock hans över fyrtio år långa tjänst vid Överintendentämbetet och de drygt 150 kyrkliga uppdrag som Åbom var inblandad i. Med hjälp av Överintendentämbetets rika arkiv (Riksarkivet) får vi följa många spännande turer kring nya kyrkobyggen, ombyggnader, korinredningar, predikstolar och orgelfasader. Den välskrivna och vackert illustrerade boken ger en finstämd inblick i Åboms långa verksamhetstid och utveckling som kyrkoarkitekt.

Utgiven av Uppsala universitet och ingår i serien "Acta Universitatis Upsaliensis, Arcus Sacri, Nr 4. Uppsala 2021
Distributör: Uppsala universitetsbibliotek; www.uu.se.
acta@uu.se

Gunhild Eriksdotter

ÅBOMS KYRKOR

ARKITEKTEN JOHAN FREDRIK ÅBOM OCH
1800-TALETS KYRKBYGGNADSVERSAMHET

INGA LENA ÅNGSTRÖM GRANDIEN

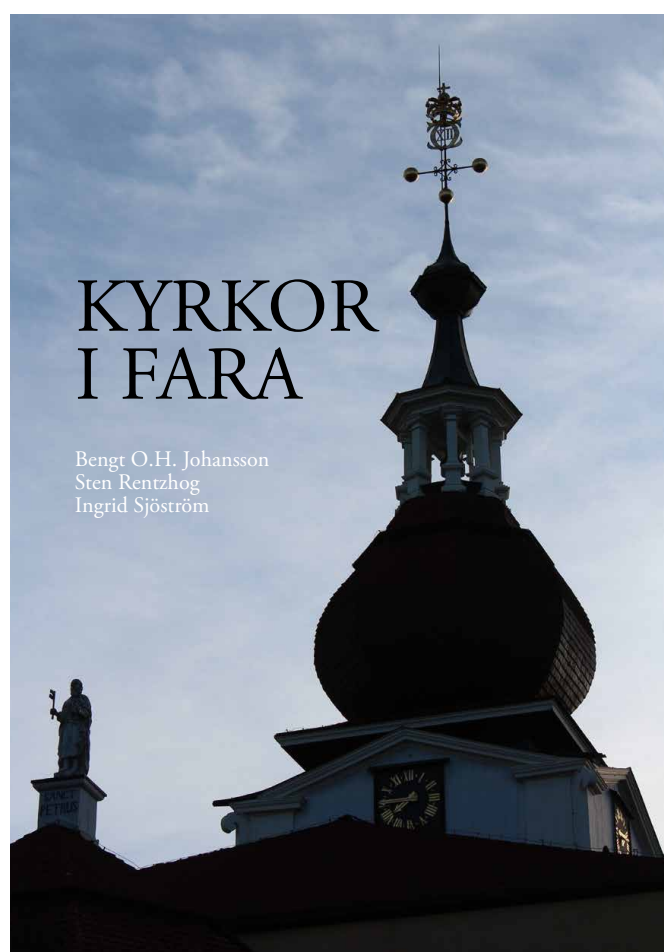
Kyrkomiljöerna och lokalsamhället

Kunskapens roll för det kyrkliga kulturarvets framtid

Lördagen den 23 oktober arrangerade Sockenkyrkonätverket en webbkonferens i samarbete med Sveriges hembygdsförbund, Karlstads stift och Karlstads universitet på temat "Kyrkomiljöerna och lokalsamhället". Det kyrkliga kulturarvet är viktigt för många av dagens människor. Varje år skjuter staten till närmare en halv miljard kronor för kyrkoantikvariska åtgärder för att bevara och restaurera värdefulla kyrkobyggnader och kyrkliga inventarier. Ändå finns det många utmaningar i form av hot mot det kyrkliga kulturarvet och en utbredd kunskapsbrist hos allmänheten. Utifrån dessa förutsättningar var konferensens fokus att belysa det svenska kyrkliga kulturarvet på lokal nivå med frågeställningar som t ex Vad innebär det kyrkliga kulturarvet? Vilken kunskap finns och hur bedrivs arbetet idag? Vilka möjligheter finns för tidsresor i den lokala bygdens långa historia? Konferensen ville också uppmärksamma och presentera de nyutgivna böckerna "Kyrkor i fara" och "Kyrkopedagogik".

Konferensen bestod av korta anföranden på 20 minuter hållna av biskop Sören Dalevi, lektor Hanna Enefalk, tidigare landsantikvarie Sten Rentzhog, lektor Peter Olausson, kyrkopedagog Charlotta Ingerholt och tidigare landsantikvarie Barbro Mellander. Spelman Karin Skoglund medverkade i realtid under pauser med musikinslag från Ytterlännäs kyrka. Konferensen avslutades med en pannediskussion modererad av Jan Nordwall, generalsekretär på Sveriges Hembygdsförbund. Konferensen, som var nationell och öppen för alla, samlade cirka 80 deltagare. Många uttryckte stor uppskattning via chatten för konferensens upplägg, frågeställningar och innehåll.

Barbro Mellander

Kyrkor i fara – ny bok från Sockenkyrkonätverket

Sockenkyrkorna är vårt största sammanhållna kulturarv. Genom dem kan vi överallt i landet uppleva människor och samhälle, världsbild och levnadsvillkor – under nära tusen år. De har alltid tagits för givna. Men så är det inte längre. Sockenkyrkornas bevarande måste därför diskuteras nu, innan hotet om rivningar och försäljningar rycker närmare. Denna bok handlar om sockenkyrkornas mångfacetterade värden – och om vikten av att vårda och använda dem. Det här är en bok med kunskap och en bok som skrivits för att väcka debatt i en viktig framtidsfråga.

Om författarna:

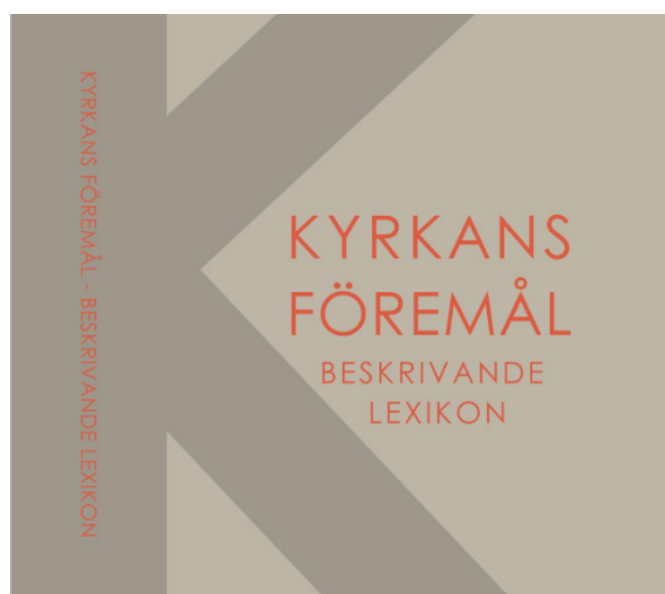
Bengt O H Johansson, professor, arkitekturhistoriker, f d länsantikvarie och chef för Riksantikvarieämbetets kulturmiljöavdelning. Avled 2021.

Sten Rentzhog, docent, byggnads- och kulturhistoriker, f d landsantikvarie

Ingrid Sjöström, docent, konst- och kyrkohistoriker, f d chef för Sveriges Kyrkor.

Boken går att köpa och kostar 95 kr plus frakt. Skicka din beställning till Karin Skoglund via mejl; karinskoglund64@gmail.com

Som medlem i Föreningen Sockenkyrkonätverket har du 15 % i rabatt. Glöm inte ange namn och adress och om du är medlem i Föreningen Sockenkyrkonätverket.

Digitalt tillgängliggörande av ”Kyrkans föremål - beskrivande lexikon”

Lexikonet ”Kyrkans föremål” beviljades hösten 2021 nationella KAE-medel för att göras digitalt tillgängligt via Svenska kyrkans hemsida inom Svenska kyrkans kunskapsutvecklingsområde 4 Användning och tillgängliggörande av det kyrkliga kulturarvet. Arbetet med databasutveckling och uppdatering avses starta under innevarande vår 2022. Den tryckta utgåvan av Kyrkans föremål – beskrivande lexikon har kommit ut i två utgåvor som sedan 2020 varit slutsålda. I samråd med utgivaren, Skara Stiftshistoriska Sällskap, beslöt projektledaren att försöka utarbeta en tredje uppdaterad upplaga avsedd att tryckas. Men det var svårt att få tryckbidrag, efter flera ansökningar hade endast ett bidrag beviljats och frågan om möjlig digitalisering av lexikonet istället för nytryck tog form efter kontakt med docent Ingrid Sjöström. Ingrid föreslog att jag skulle kontakta enhetschef Markus Dahlberg på Svenska kyrkas kulturmiljöenhet med frågan. Resultatet blev en gemensam ansökan

om nationellt KAE-medel för att digitalt tillgängliggöra lexikonet med Svenska kyrkan, enheten för kulturarvsstöd som huvudsökande och Institutionen för kulturvård vid Göteborg universitet som medsökande.

Bakgrunden var det av Kyrkostyrelsen prioriterade målet generell kunskapsuppbyggnad för det kyrkliga kulturarvet. Kyrkostyrelsen hade 2019 fattat beslut att för varje ramår fördela 1 % av den kyrkoantikvariska ersättningen till den nationella ramen under fördelningsperioden 2021-2025 med målet att detta ska bidra till att uppfylla detta övergripande mål.

Projektet är en fortsättning på det tidigare nationella projektet Tekniskt beskrivningslexikon över kyrkliga föremål som 2015 resulterade i publikationen Kyrkans föremål. Enligt avtalet upprättat för huvudstudien äger Svenska kyrkan rätt att skapa en databas över materialet.

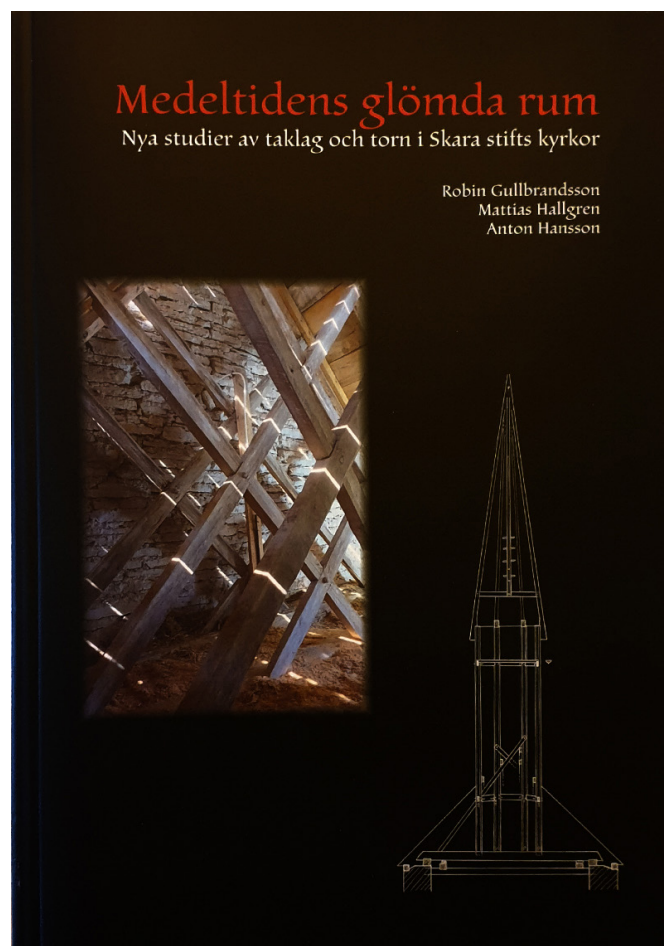
Det huvudsakliga syftet med projektet är att omvandla lexikonet till en digital databas som blir tillgänglig och sökbar för alla och användbar vid de kyrkliga församlingarnas inventarie-arbete med SACER. Ett antal nya sakord att tillföras, befintliga sakord ses över och illustrationerna konverteras till digitalt format.

De kyrkliga föremålen är de enda kulturhistoriskt värdefulla lösa föremål som har ett specifikt skydd enligt kulturmiljölagen (1989:959). Samhället har alltså i lag uttryckt att det är av yttersta vikt att dessa föremål bevaras för framtiden. Ett långsiktigt bevarande förutsätter dock att det finns en allmänt omfattad kunskap om vad föremålen berättar, inte bara för förvaltaren utan för en bred allmänhet. Kyrkliga föremål förmedlar teologins och kyrkans historia men berättar också i bred bemärkelse en historia om samhällets utveckling, mänskliga relationer och synsätt.

Projektet motiveras av församlingarnas behov av digitalt tillgängligt och uppdaterat stöd för kvalitetssäkring av arbetet med de lagstadgade inventarieförteckningarna, samt av Svenska kyrkans strävan att på ett bättre sätt nå ut med kunskap till allmänheten om de föremål som berättar allas historia.

Charlotta Hanner Nordstrand

projektledare för den tryckta ”Kyrkans Föremål - beskrivande lexikon”

Medeltidens glömda rum - nya studier av taklag och torn i Skara stifts kyrkor

Följ med på upptäcksfärd ovan kyrkvalven! Som en uppföljning till Skara stifts inventeringar av medeltida kyrktak och klockstaplar har ett tiotal västgötska kyrkor undersökts under 2020-2021.

Arkeologen Robin Gullbrandsson, timmermannen Mattias Hallgren och dendrokronologen Anton Hansson har med sina olika perspektiv gått samman att skärskåda de månghundraåriga timmerkonstruktionerna. De finner många spår av hur medeltidens timmermän arbetade, vilka resurser de hade till sitt förfogande och vilka verktyg de använde. Vindar och torn speglar kyrkobyggnadernas skiftande öden såsom brukande, förfall, ombyggnader och bränder. Konstruktionerna väcker också frågor om hur kyrkobyggnadernas kunskaper och nätverk såg ut. Hur mycket är europeiskt allmängods och hur mycket är spår av äldre skandinaviska byggnadstraditioner?

Denna rapport är en samproduktion av Skara stift, Västergötlands museum, Traditionsbärarna, Lunds universitet och Skara stiftshistoriska sällskap. Den kan beställas via Skara stiftshistoriska sällskap: <https://skarastiftshistoriska.nu/produkt/medeltidens-glomda-rum-nya-studier-av-taklag-och-torn-i-skara-stifts-kyrkor/>

SOCKENKYRKONÄTVERKET

Vill du bidra till att bevara och väcka intresse för våra sockenkyrkor?

Bli medlem i föreningen Sockenkyrkonätverket!

Genom sockenkyrkorna kan vi i hela landet uppleva och få kunskap om det svenska samhället, tidigare generationer, deras världsbild och levnadsvillkor under tusen år. Kyrkan bär bygdens namn, har byggts och smyckats med gemensamma krafter och varit den gemensamma samlingsplatsen.

Men nuvarande utveckling gör att allt flera riskerar att stängas, säljas eller rivs. Det kan bara förhindras om vi förenar våra krafter.

Sockenkyrkonätverket är en ideell förening för alla som vill att sockenkyrkorna ska finnas kvar, oavsett yrke, kunskaper, kyrkotillhörighet och hemvist.

Föreningen Sockenkyrkonätverket arbetar med

*Kunskapsspridning för att väcka intresse och engagemang om sockenkyrkorna och deras betydelse
Opinionsbildning i form av artiklar, debattinlägg och uppvaktningar som kan påverka kyrkornas framtid
Samverkan genom att förena olika intressenter, både inom och utom Svenska kyrkan*

Är du intresserad?

Kontakta oss på Facebook eller via hemsidan: www.sockenkyrkonatverket.se
Du kan också anmäla Dig genom att maila: sockenkyrkonatverket@gmail.com

